

SELÂNİK TÜRKÜLERİ

Erdal Noyan

Ünlü bir Selânik türküsüdür: “Çalın davulları çaydan aşağı”.

Nasıl da gürül gürül başlıyor değil mi?

Oysa mutsuzluk barındırırlar, keder barındırırlar Selânik türküleri.

Bu türkü de öyle.

Hemen ikinci dizede çarpıveriyor dinleyeni: “Mezarımı kazın (bre dostlar) belden aşağı”.

İsterseniz bu “aşağı” sözcüklerini “aşaya” diye okuyarak türküyle daha bir bütünleşebilirsiniz.

Hemen anlaşılmıştır, acılı bir aşkın, kavuşamayan sevgililerin öyküsüdür bu.

Mehmet ile Fitnat’ın türküsüdür.

Aşılmaz bir engelin ayırdıkları bu geçlere yakılmış.

“Bir evler yaptırdım sazdan samandan” diye başlayan Rumeli türküsündeki gibi karşı çıkılacak bir baba ya da “Arda boylarında kırmızı erik” sözleriyle başlayan başka bir Rumeli türküsündeki gibi sitem edilecek bir anne veya “Ev ardında popara” dizesiyle başlayan diğer Rumeli türküsündeki gibi evlenmelerini hoş karşılatmayacak bir akrabalık bağı yoktur ortada.

Onları ayıran zalim bir aile büyüğü ya da gaddar bir ağa veya töre değil.

Her şey yolunda görünüyorken de bir şeyler yolunda gitmeyebilir.

O yüzdendir ki eskiler, “Dereyi görmeden paçaları sıvama!” demişler ve “Gelin ata binmiş ya nasip demiş!” buyurmuşlar ve de “Ölüm kalım bizim için.” diye hatırda tutmaya çalışmışlar.

Kolera denilen hastalığı aracı kılan ecel girmiş araya.

Kız ölmüş, oğlan kalmış.

Camilerden duyurulmaktadır acı haber: “Selânik içinde sala okunur.”

Dünyası yıkılan oğlan ne yapsın; yaşadığı şehre ilenir: “Selânik Selânik... Issız kalasın.”

Hulusi Öztün, Türkü Öyküleri adlı kitabında, Selânik’in başına bir takım işlerin belki de bu ilenç yüzünden geldiğini, bu ilenç yüzünden Türksüzleştiğini söyler.

“Kahpe Selânik” diye başlıyor başka bir türkü.

Sevdalılara aman vermediği için midir bu sövgü, bu hoşnutsuzluk: “Selânik kahpe Selânik/ Suyunu içtim bulanık”. Öyledir kuşkusuz. Yoksa türkünün kişileri, “Bu yer bize haram oldu/ Kaçalım bir danem aman” demezlerdi.

Bir Fırtına Tuttu diye başlayan Selânik türküsü de çok yakışıyor kavuşamayanlara.

Say ki Fitnat’ın Mehmet’i söylemiş: “Bir fırtına tuttu bizi a yârim deryaya kardı”. Asıl dert hemen girişin hemen ardından dillendiriliyor: “O bizim kavuşmalarımız a yârim mahşere kaldı”.

Bir Fırtına Tuttu’daki âşıkların dünyadaki vuslatları büsbütün olanaksız değil. Onları ayıran ölüm değil, cezaevi: “Mapsanede yata yata yanlarım çürüdü/ Pencereden baka baka a yârim ela gözler süzüldü”.

O da suç işlemeseymiş demeyin hemen!

Bazı dönemlerde, bazı yerlerde; başka soydan geliyor olmak her tür ceza için yeterli sayılmaktadır!

Hele bir de düşüncesi okunarak, yanlış şeyler düşündüğü sonucuna varılmışsa...

Türkiye’de bilinmekte ve söylenmekte olan bu türküler Selânik’te de bilinmekte ve söylenmekte midirler şimdilerde?

Bilemiyorum.

Selânik çoktan beri Türksüzleşti de o yüzden sordum...

Selânik’in deryası Ege’ye karşı türkü söyleyecek kaç Mehmet, kaç Fitnat kalmış olabilir ki?